

Unitat 15.4 **Desenvolupament de la investigació**

La investigació s'efectuarà immediatament després de l'accident, una vegada s'ha controlat la situació, en un termini no superior a 48 hores. Es persegueix reconstruir la situació que existia quan va succeir l'accident, tenint en compte tots aquells factors que directament o indirectament van intervenir-hi i van materialitzar-lo; tant en l'àmbit de les condicions materials i de l'entorn ambiental, com dels aspectes humans i organitzatius.

Això ha de permetre arribar a la deducció rigorosa de les causes que han provocat l'accident, és a dir, conèixer per què s'ha produït, per tal d'eliminar-les.

Tots els comandaments de les diverses unitats funcionals on s'hagin produït els accidents hauran d'estar informats sobre les mesures que s'hauran d'adoptar com a resultat de la investigació.

Les experiències dels accidents de treball seran aprofitades en el conjunt de l'empresa per millorar la prevenció. En aquest sentit, els resultats de les investigacions hauran de ser difosos als comandaments i al personal afectat pels riscos en qüestió.

S'haurà d'emplenar el formulari d'investigació d'accidents i incidents de manera clara i detallada per evitar posteriors dubtes o interpretacions. Cadascun dels apartats del formulari ha de ser emplenat pel servei o la persona indicada: recursos humans, el comandament directe, coordinador de prevenció, etc.

Es consideren sis etapes fonamentals en el procés d'investigació d'un accident de treball:

1. Obtenció de dades.
2. Integració de les dades.
3. Determinació de les causes.
4. Anàlisi causal.
5. Ordenació de les causes.
6. Emissió de l'informe d'investigació.

Vegem aquestes etapes.

1. Obtenció de dades

En aquesta fase es persegueix reconstruir in situ quines circumstàncies van donar lloc a la materialització de l'accident. Això exigeix buscar totes les dades sobre el tipus d'accident, temps, llocs, condicions de l'agent material o condicions materials del lloc de treball, mètodes de treball i altres dades

complementàries que es jutgin d'interès per descriure totalment l'accident. En la investigació d'accidents hem d'evitar buscar responsabilitats i culpables, ja que serien judicis prematurs que no pertoquen al tècnic/a i podrien condicionar desfavorablement el desenvolupament de la investigació.

a) Acceptar només fets provats. S'han de recollir fets concrets i objectius i no suposicions, interpretacions ni judicis de valor, ja que es busquen causes i no responsables. L'investigador/a X ha manifestat a l'investigador/a clarament les persones amb les quals s'entrevista, abans d'iniciar la investigació.

b) Preguntar a les diferents persones que poden aportar dades (accidentat/da, caps, tècnics/ques, etc.) de manera individual, a fi d'evitar influències. En una fase avançada de la investigació pot ser útil reunir aquestes persones quan sigui necessari aclarir versions no coincidents.

c) Reconstruir l'accident in situ. Per saber perfectament què ha succeït, és important conèixer la disposició dels llocs i l'organització de l'espai de treball.

d) Preocupar-se de tots els aspectes que hagin pogut intervenir-hi. Per a això, s'han d'analitzar totes aquelles qüestions relatives tant a les condicions materials del treball (instal·lacions, equips, mesures de treball, etc.) com a les organitzatives (mètodes i procediment de treball, etc.) del comportament humà (qualificació professional, aptitud, formació, etc.) i de l'entorn mediambiental (neteja, il·luminació, etc.).

2. Integració de les dades

Una vegada recopilada la màxima informació possible sobre el cas, s'ha de procedir al tractament i la valoració global d'aquesta informació atenent la seva fiabilitat i la lògica amb el context total, cosa que permet arribar a la comprensió del desenvolupament de l'accident.

Durant la fase d'integració de les dades es busca la resposta fidedigna a la pregunta: Què ha succeït?

3. Determinació de les causes

L'objectiu de la determinació de les causes és l'anàlisi dels fets per obtenir les causes de l'accident com a resposta a la pregunta: per què va succeir.

La determinació de les causes sempre ens donarà com a resultat motius demostrats i mai basats en simples suposicions. Això ens porta al mateix objectiu de la investigació d'accidents, que com s'ha dit consisteix en la determinació fidedigna de les causes reals.

De l'anàlisi precedent sorgeix un nombre de causes relativament elevat. Per això convé seleccionar les causes que realment tenen una participació decisiva en l'accident (causes principals) i diferenciar-les d'altres causes que, si bé han incidit més o menys en l'accident, no han estat decisives (causes secundàries).

L'objectiu d'aquesta etapa de selecció de causes es fixa en l'obtenció de les causes principals de l'accident per poder-lo eliminar.

Per discernir si una causa és principal o no, podem ajudar-nos dels següents criteris:

- a) Són causes principals aquelles sobre les quals podem actuar per eliminar-les dintre del context de possibilitats sociològiques, tecnològiques i econòmiques.
- b) No es poden considerar com a causes principals aquelles sobre les quals sigui inviable actuar, tot i que han pogut tenir una incidència important en l'esdeveniment.
- c) Les causes principals s'han de poder eliminar individualment i, en conseqüència, eviten l'accident o les seves conseqüències en tots els altres casos o almenys en un tant per cent elevat.

Les causes que provoquen el desencadenament dels successos finals que materialitzen l'accident se solen denominar causes immediates, i en canvi, les causes que són a l'origen del procés causal se solen denominar causes primàries o bàsiques. Normalment aquestes causes són degudes a errors de disseny o errors de gestió. És important actuar sobre aquestes causes que són a l'origen de moltes de les situacions anòmales que es produeixen.

4. Anàlisi causal

A fi de facilitar l'obtenció de les causes de l'accident, és convenient analitzar-ne les diferents fases i diferenciar les primàries (que són l'origen de l'accident) d'aquestes causes desencadenants de l'accident i que d'alguna manera permeten la lesió.

En la determinació de les causes de l'accident s'ha de tenir present que rares vegades un accident s'explica per l'aparició d'una sola o unes poques causes que el motiven; al contrari, tots els accidents tenen diverses causes que solen estar lligades entre si.

Per això, en la investigació de tot accident, s'ha d'aprofundir en l'anàlisi causal, identificant les causes de diferent tipologia que intervenen en la seva materialització i no considerant-les com a fets independents, sinó que s'han de considerar i analitzar en la seva interrelació, ja que tan sols la interrelació entre elles és el que en molts casos aporta la clau que permet interpretar l'accident.

Un accident és la conseqüència lògica d'un encadenament de causes.

5. Ordenació de les causes

Encara que l'objectiu primer de la investigació d'accidents és conèixer-ne les causes, tot el procés de la investigació ha de concloure en una sèrie de propostes que, a criteri de l'investigador o investigadora, haurien evitat l'accident.

Per això és important ordenar les diferents causes que van possibilitar la materialització de l'accident amb la finalitat d'adaptar un ordre de prioritat en l'establiment de les mesures correctores que s'han de prendre per evitar l'aparició d'accidents futurs, similars a l'estudiat, i d'altres en els quals intervenen els mateixos factors.

**Que succeeixi un accident és una desgracia.
Que es repeteixi un accident és un fracàs.**

Les causes bàsiques que són a l'origen dels accidents normalment són errades de gestió; evidentment, però, s'ha d'actuar prioritàriament sobre el grup de causes principals. Hem de recordar que en la teoria és suficient l'acció sobre una d'elles, si bé per a una major fiabilitat preventiva, en molts casos es pot recórrer (i s'ha de fer) a més d'una a banda de la principal.

6. Emissió de l'informe d'investigació

Serà responsabilitat del prevencionista emetre l'informe de la investigació de l'accident on es recolliran totes les fases esmentades anteriorment, amb la relació de quines han estat les causes immediates, i quines són les causes bàsiques que han facilitat l'actualització d'un risc no detectat.